

อุดมการณ์ในละครโทรทัศน์แนวผีของไทย Ideologies in Thai Television Horror Dramas.

วัฒนาพร นนลือชา¹, ดร. อุมารินทร์ ตูลารักษ์²
Wattanaporn Nonlucha¹, Dr. Umarin Tularak²

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาอุดมการณ์ในละครโทรทัศน์แนวผีของไทยที่ออกอากาศในช่วงปี พ.ศ. 2550-2555 จำนวน 9 เรื่อง ได้แก่ ปีก้านนางหงส์ สาปภูษา วายุภักคมนตรี รอยไหม บ่วง ปุโสมเผ่าทรัพย์ ภูตแม่น้ำโขง มือนาง และปางเสนหา โดยใช้แนวคิดอุดมการณ์ของหลุยส์ อัลตูแซร์ประกอบกับการจำแนกประเภทของอุดมการณ์ในละครโทรทัศน์ของกาญจนา แก้วเทพ ผลการศึกษาพบว่า มีอุดมการณ์ตามแนวคิดของกาญจนา แก้วเทพ ปรากฏอยู่ในละครโทรทัศน์แนวผีทั้งหมด 6 ประเภท ได้แก่ อุดมการณ์ศักดินา อุดมการณ์ทุนนิยม อุดมการณ์เรื่องคุณค่าของแต่ละเพศและความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อุดมการณ์ชาตินิยม อุดมการณ์เกี่ยวกับความรุนแรง อุดมการณ์ทางไสยศาสตร์ และพบอุดมการณ์อื่นๆ เพิ่มอีก 3 ประเภท ได้แก่ อุดมการณ์พุทธศาสนา อุดมการณ์วิทยาศาสตร์ และอุดมการณ์เรื่องความรัก การนำเสนออุดมการณ์ในละครโทรทัศน์แนวผีเป็นการพยายามแสดงให้เห็นความเชื่อแต่ละอุดมการณ์ ผ่านการแสดงให้เห็นข้อเสียของอุดมการณ์และแสดงให้เห็นถึงข้อดีรวมไปถึงประโยชน์ที่ควรรักษาความเชื่อเหล่านั้นไว้ ทั้งนี้อุดมการณ์ทั้ง 9 ประเภท ยังได้แสดงให้เห็นว่า ตัวบททางวรรณกรรมเป็นตัวบททางวัฒนธรรมที่มีการให้ความหมายและคุณค่า ในเรื่องต่างๆ อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นว่า การนำเสนออุดมการณ์ที่หลากหลายยังคงอยู่ในสังคมไทย ลักษณะดังกล่าวจึงเป็นเสมือนการหล่อเลี้ยง และผลิตซ้ำทางความหมายให้แต่ละอุดมการณ์ยังคงอยู่ต่อไป

คำสำคัญ : อุดมการณ์, ละครโทรทัศน์ไทย

¹ นักศึกษาลัทธิศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹ Master of Arts Student, Department of Thai, Faculty of Humanities and Social Sciences, KhonKaen University

² Lecturer in Department of Thai, Faculty of Humanities and Social Sciences, KhonKaen University

Abstract

Contrasting ideologies can be found in Thai television horror dramas broadcast from 2007 to 2012. To help our understanding of these ideologies and how they blend into Thai society, the ideologies of Louis Althusser and classification of ideologies in television dramas by Kanchana Kaewthep are used as source material. The results of the study found that multiple ideologies, according to the writings of Kanchana Kaewthep, appeared in 6 types of television horror dramas. Those ideologies included: feudal ideology, capitalist ideology, ideology on gender value and gender relations, nationalist ideology, violence ideology, and black magic ideology. In addition the study found 3 other ideologies: Buddhism ideology, science ideology, and love ideology. The inclusion of these ideologies in television horror dramas was an attempt to show the relevance of the particular ideology in Thai society. This was accomplished by portraying both the advantages and disadvantages of a particular ideology and showing how useful it might or might not be in the context of the drama and Thai society. In addition, 9 types of ideologies indicated that literary text was indeed cultural text, which gave meaning and value, and that these various ideologies remain today in modern Thai society.

Keyword : ideology; Thai television drama

บทนำ

ละครโทรทัศน์แนวผีเป็นละครโทรทัศน์ที่มีภูติผีหรือวิญญาณเป็นตัวละครหลักของเรื่อง มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องราวเหนือธรรมชาติรวมถึงไสยศาสตร์ เมื่อมีการกล่าวถึงประเภทของละครโทรทัศน์ที่โดดเด่นอยู่บนหน้าจอโทรทัศน์ของเมืองไทยมักจะพบว่า ละครโทรทัศน์แนวผีเป็นหนึ่งในประเภทของละครโทรทัศน์ที่ถูกลำเสนอ

ผ่านหน้าจอโทรทัศน์และได้รับความนิยมอยู่ทุกยุคทุกสมัยนับแต่ละครโทรทัศน์ได้ถือกำเนิดขึ้น ตัวอย่างเช่น ละครโทรทัศน์แนวผีในช่วงปี พ.ศ. 2555 ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจากผู้ชม และถูกนำไปกล่าวถึงอย่างเป็นวงกว้าง เช่น รักไม่มีวันตาย รอยไหม บ่วง ก็แพ้ ปางเสนหา เป็นต้น ทั้งนี้ได้มีนักวิชาการ หลายคนพยายามหาคำตอบว่า เพราะเหตุใดที่ทำให้ละครโทรทัศน์แนวผีได้รับความนิยมอยู่เสมอ เช่น สมสุข หินวิมาน (2544: 51) ที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับละครโทรทัศน์ว่า สาเหตุที่เรื่องราวของผียังอยู่ภายในสังคม เป็นเพราะเรื่องราวผีของผู้คนกับความเชื่อของคนภายในสังคม ทำหน้าที่ขับเคลื่อนสังคม สร้างแรงยึดเหนี่ยวจิตใจ และให้คำอธิบายแก่สังคม โดยมีสื่อทำหน้าที่เสมือนพื้นที่ที่เปิดให้ผี และวิทยาศาสตร์โคจรมาเจอกัน เกิดการอยู่ด้วยกันอย่างกลมกลืน

ทั้งนี้เรื่องราวของผียังมีการสืบทอดผ่านระบบความคิดของคนในสังคมมาเป็นระยะเวลานาน ตามที่กำจร หลุยยะพงศ์ (2556) ได้สรุปความเชื่อเรื่องผีกับสังคมไทยจากนักวิชาการต่างๆ ไว้ว่า ความเชื่อเรื่องผีได้หยั่งรากลึกในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีต ก่อนที่ศาสนาอย่างพุทธศาสนาและพราหมณ์จะเข้ามา เพราะมนุษย์เชื่อว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของจักรวาลที่ประกอบไปด้วยมนุษย์ ธรรมชาติ และสิ่งเหนือธรรมชาติ หรือเรื่องราวของผีสาวเทวดา จากองค์ประกอบดังกล่าวทำให้เห็นว่าเรื่องราวของผีย่อมมีความคิดของคนภายในสังคมที่มีมาช้านานแฝงอยู่ด้วย นอกจากการศึกษาการประกอบสร้างในภาพยนตร์ของกำจร หลุยยะพงศ์แล้ว กล่าวได้ว่าการศึกษาดูมการณในบทละครโทรทัศน์แนวผีในครั้งนี้ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าเรื่องราวของผียังคงได้รับการผลิตซ้ำในสังคมไทยด้วยเช่นกัน

การที่ละครโทรทัศน์แนวผีได้รับความนิยมอยู่เสมอ นอกจากจะทำให้มีการนำเสนอละครโทรทัศน์ประเภทนี้ออกมาอย่างต่อเนื่องแล้ว การนำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์ที่สามารถเข้าถึงผู้ชมจำนวนมากยิ่งเอื้อต่อ การนำเสนอ แนวคิด ค่านิยม จากผู้เขียนมายังผู้ชม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุดมการณ์ (Ideology) อุดมการณ์เป็นลักษณะของชุดความคิด ระบบความเชื่อ ที่สามารถหยั่งลงไปถึงจิตสำนึกให้คนปฏิบัติตาม ทั้งนี้ คำว่าอุดมการณ์ในที่นี้เป็นอุดมการณ์ในทางวัฒนธรรมศึกษาที่มีความหมายเดียวกับคำว่า วัฒนธรรม และยังเป็นกรอบความคิดที่สำคัญที่สุดในการศึกษาวัฒนธรรมประชาชนนิยม (Storey, 2009: 2)

เมื่ออุดมการณ์ถูกนำเสนอผ่านละครโทรทัศน์ที่มีความบันเทิงเป็นตัวดึงดูด และเป็นที่ยอมรับของสังคม การทำงานของอุดมการณ์ก็สามารถส่งผ่านไปถึงผู้ชมได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้การนำเสนออุดมการณ์ในละครโทรทัศน์ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์ที่อยู่ในสังคมไทย ดังที่กาญจนา แก้วเทพ (2539: 206) ได้กล่าวไว้ว่า ละครโทรทัศน์มีความเหมาะสมที่สุดในการวิเคราะห์อุดมการณ์ในสังคมไทย เพราะละครโทรทัศน์ไทยมีภูมิหลังและเป็นผลผลิตจากบริบทของสังคมไทย ได้แก่ แก่นเรื่อง บุคลิกตัวละคร บทสนทนา ฉาก และองค์ประกอบ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวจะทำให้เห็นสิ่งที่อยู่ภายในสังคมไทย

จากกระแสความนิยมที่มีต่อละครโทรทัศน์แนวผีและความน่าสนใจของอุดมการณ์ในละครโทรทัศน์การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งวิเคราะห์อุดมการณ์ที่ปรากฏในละครโทรทัศน์แนวผีของไทยที่ออกอากาศเวลา 20.30 น. ในช่วง พ.ศ. 2550-2555 ซึ่งจะทำให้เห็นอุดมการณ์หลักของละครโทรทัศน์แนวผีในช่วงระยะเวลา 5 ปี โดยพิจารณาจากตัวบทที่ตัวละครมีบทบาทโดดเด่น มีความสำคัญต่อเนื้อเรื่อง และเป็นละครโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยม จำนวน 9 เรื่อง จากสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ ปี่แก่วางหงส์ สาปภูษา วายุภักคมนตรี รอยไหม บ่วง สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ ปูสมเฝ้าทรัพย์ ภูตแม่น้ำโขง มือนาง และปางเส่นหา เก็บข้อมูลประเภทลายลักษณ์จากหนังสือบทละครโทรทัศน์เป็นหลัก พร้อมทั้งเก็บข้อมูลละครโทรทัศน์จากเว็บไซต์ที่นำละครโทรทัศน์มาเผยแพร่ประกอบกัน โดยใช้แนวคิดเรื่องอุดมการณ์ของหลุยส์ อัลธุสแซร์ เป็นกรอบในการศึกษา และใช้ตัวอย่างการศึกษาเรื่องมิติด้านอุดมการณ์ในละครโทรทัศน์ไทยของกาญจนา แก้วเทพ (2539: 214) มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์

อุดมการณ์ที่ปรากฏในละครโทรทัศน์แนวผี

ผลการศึกษาอุดมการณ์ที่ปรากฏในบทละครโทรทัศน์แนวผีพบว่า มีอุดมการณ์ทั้งหมด 9 ประเภท คือ อุดมการณ์ศักดิ์นา อุดมการณ์ทุนนิยม อุดมการณ์เรื่องคุณค่าของแต่ละเพศและความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อุดมการณ์ชาตินิยม อุดมการณ์เกี่ยวกับความรุนแรง อุดมการณ์ทางไสยศาสตร์ อุดมการณ์แห่งพุทธศาสนา อุดมการณ์วิทยาศาสตร์ และอุดมการณ์เรื่องความรัก สรุปผลการศึกษาของแต่ละอุดมการณ์ได้ดังนี้

1. อุดมการณ์ศักดิ์นา

อุดมการณ์ศักดิ์นา ตามคำอธิบายของกาญจนา แก้วเทพ (2539 : 214) คือ อุดมการณ์หลักที่ถูกนำเสนอในละครโทรทัศน์ แสดงให้เห็นถึงความเชื่อว่า มนุษย์เรา มีความไม่เท่าเทียมกันอันเนื่องมาจากชาติตระกูล สถานภาพทางสังคมของบุคคล (Social Status) นั้นวัดด้วยชาติกำเนิด รวมทั้งให้ความชอบธรรมที่ชนชั้นสูงใช้อำนาจ ในการกำหนดชีวิตลูกหลานและบริวาร อุดมการณ์ศักดิ์นาพบมากในละครโทรทัศน์ แนวผีแบบย้อนยุค (Period) ที่มีการเล่าเรื่องสลับไปมาระหว่างอดีตชาติกับปัจจุบัน ชาติ โดยอดีตชาตินั้นอยู่ในยุคสมัยที่ใช้ระบบศักดินาปกครองผู้คน ทำให้ตัวละครในเรื่องทั้งคนและผีต่างได้รับผลกระทบจากความเป็นศักดินา ได้แก่ ละครโทรทัศน์เรื่อง ปี่แก้วนางหงส์ สาปภูเขา รอยไหม บ่วง บูโสมเผ่าทรัพย์ และภูตแม่น้ำโขง เพราะมีเนื้อเรื่อง อยู่ในสมัยที่ความเป็นศักดินาที่ใช้ในการแบ่งแยกชนชั้นยังมีผลต่อชีวิตและจิตใจของ ผู้คน

ละครโทรทัศน์แนวผีได้นำเสนอให้เห็นถึงความแตกต่างของชนชั้นสูงและชนชั้นล่าง ทั้งในเรื่องความเป็นอยู่ และทัศนคติที่มีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก ตัวละคร ชนชั้นสูงในละครโทรทัศน์แนวผีเป็นตัวละครที่พรั่งพร้อมไปด้วยยศศักดิ์ ทรัพย์สิน อำนาจบารมี มีสถานภาพทางสังคมที่อยู่เหนือผู้อื่นทำให้ได้รับการปฏิบัติที่ดีจากผู้คน ในสังคม เหยื่อหยิ่งในชนชั้นของตน และรักในความเป็นชนชั้นสูง ขณะที่ชนชั้นล่าง เป็นตัวละครที่มีฐานะยากจน ความเป็นอยู่ยากลำบาก มีสถานภาพทางสังคมที่ด้อยต่ำ เป็นสามัญชน หรือบ่าวไพร่ มักถูกดูถูกเหยียดหยามเรื่องชาติกำเนิด และถูกสอนให้ เจียมตนอยู่เสมอ ดังจะเห็นได้จากความแตกต่างของตัวละครในเรื่องบ่วง ตอนที่แพง และตัวละครชนชั้นสูงตกน้ำที่ตลาด แพงว่ายน้ำไม่เป็น แต่คนส่วนใหญ่รีบไปช่วย ตัวละครชนชั้นสูง ไม่สนใจช่วยแพง เพราะเห็นว่าแพงเป็นลูกไพร่ ตัวอย่างจากคำพูด ของแพงดังต่อไปนี้

**“ชีวิตคน ค่าไม่เท่ากัน ใครๆ ก็ลงไปช่วยลูกท่านหลานเธอ ส่วนบ่าวอย่าง
อ๊องไม่มีใครช่วย เพราะหากมันตายไป ก็คงไม่มีใครสนใจ”**

(บ่วงตอนที่ 2)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า สถานภาพของชนชั้นล่างด้อยต่ำมาก ทำให้ คุณค่าชีวิตของชนชั้นล่างมีค่าน้อยลงไปด้วย จนแทบไม่มีใครสนใจที่จะช่วยแพง แม้ว่า แพงจะอยู่ในสถานการณ์ที่เป็นอันตรายต่อชีวิตก็ตาม

นอกจากนี้ชาตินิยามยังบ่งบอกถึงความเป็นรัฐชาติ (Nation State) และความเป็นเขาเป็นเรา ที่มีการแสดงให้เห็นว่าคนที่มาจากรัฐชาติอื่นหรือมีเชื้อชาติอื่น โดยเฉพาะชาติที่มีความเจริญทางวัฒนธรรมน้อยกว่า ต่อให้เป็นชนชั้นสูงก็มักจะกลายเป็นชนชั้นล่างของรัฐชาติเจ้าของแผ่นดิน โดนถูกเหยียดหยามเรื่องชาติกำเนิด บ้านเมืองเกิดนอน จนกลายเป็นตัวละครที่มีความเป็นอื่นไม่ได้เป็นพวกเดียวกัน (Otherness) ตัวอย่างเช่น เจ้าสีเกิดในเรื่อง “สาปภูษา” ที่ถูกเรียกว่า พวกต่างด้าวต่างแดน และสารภีในเรื่อง “ปี่แก้วนางหงส์” ที่ถูกเรียกว่า เจ๊กไพร่ไร้สกุล เป็นต้น

กล่าวได้ว่า ชาตินิยามได้ทำให้เกิดความแตกต่างทางชนชั้นเป็นอย่างมากต่อคนในสังคม แต่อย่างไร ก็ตาม ทั้งสองชนชั้นยังคงต้องอาศัยอยู่ในสังคมเดียวกันทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้น แต่เป็นไปในรูปแบบที่ชนชั้นสูงมีอำนาจต่อรองมากกว่า เพราะตัวละครชนชั้นสูงสามารถใช้อำนาจที่มีช่วยเหลือหรือ ทำร้ายชนชั้นล่างได้ สามารถจำแนกลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นสูงกับชนชั้นล่างได้ 2 รูปแบบ คือ

- **ความสัมพันธ์แบบเกื้อกูลกัน** เป็นความสัมพันธ์ในรูปแบบที่ชนชั้นสูงช่วยเหลือชนชั้นล่าง ให้ชนชั้นล่างได้พึ่งพา ขณะที่ชนชั้นล่างยินยอมทำตามความต้องการของชนชั้นสูง ต่างฝ่ายต่างได้ผลประโยชน์ และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ดังเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้านายกับบ่าวไพร่ในเรื่อง “บ่วง” ตอนที่กล่าวถึงพระคุณของเจ้านายอย่างซาบซึ้งใจว่า

“กระผมเป็นลูกบ่าวในเรือนคุณหลวง คุณหลวงไม่มีพี่น้อง ตั้งแต่เล็กผมก็เป็นเพื่อนเล่นของคุณหลวง คุณหญิงแม่คุณหลวงเมตตาให้การศึกษา ให้เป็นทหารได้มียศมีตำแหน่ง แค้นนี้กระผมก็ดีกว่าบ่าวคนอื่นแล้วขอรับ”

(บ่วงตอนที่ 10)

- **ความสัมพันธ์แบบขัดแย้งกัน** เป็นสัมพันธ์ที่เกิดจากการที่ทั้งสองฝ่ายมีทัศนคติที่ไม่ตรงกันและไม่สามารถยอมความกันได้ เพราะต่างฝ่ายต่างต้องการได้ผลประโยชน์แต่เพียงผู้เดียว ดังเช่น ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นสูงกับชนชั้นล่างในเรื่อง “ปี่แก้วนางหงส์” ที่ตัวละครชนชั้นล่างอย่างสารภี ที่ต้องการจะเลื่อนชนชั้นของตนเอง แต่ไม่ได้รับการยอมรับจากชนชั้นสูง เพราะชนชั้นสูงถือว่าชนชั้นล่างนั้นมีชาติที่ต่ำกว่าตน การคบหาหรือรวมวงค์กับชนชั้นที่ต่ำกว่าจึงเป็นเสมือนการดึงชนชั้นสูงให้ต่ำลงไปด้วย เช่น ในตอนที่หญิงเดือนและหญิงดาวตัวละครชนชั้นสูงถูกเหยียดหยามสารภีว่า

“แกเป็นใครมาจากไหนถึงได้กล้ามาสามทวาไล่พวกฉัน ไม่รู้หรือว่าฉันสองคน เป็นใครฉันไม่เคยเห็นหน้าแกมาก่อน แกคงเป็นพวกไพร่สกุลที่อยากจะเข้าสังคมผู้ดี ละสิทำ ฉันละสมเพชพวกแกจริงๆ จะบอกให้แน่ต่อให้แกพยายามแค่ไหน มันก็ไม่เหมือน หรอก หน้าแกมันฟ้องว่าไร้สกุล”

(เป็แก้วนางหงส์, 2550: 24)

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการแสดงให้เห็นปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างทางชนชั้น นำเสนอให้ผู้ชมเห็นถึงความทารุณที่ชนชั้นล่างได้รับ แต่ละครโทรทัศน์ก็ได้สรุปใน จุดจบของตัวละครชนชั้นล่างที่พยายามต่อสู้กับชนชั้นสูงว่า ไม่มีตัวละครใดได้รับ ชัยชนะที่แท้จริงจากการต่อสู้ และมักจะเป็นไปในทางเลวร้าย หรือมักกลายเป็นตัว ละครฝ่ายร้าย ลักษณะดังกล่าวยังเป็นการนำเสนอความคิดที่ว่า สังคมจะสุขสงบหาก แต่ละชนชั้นต่างพอใจในชนชั้นของตน กล่าวได้ว่าอุดมการณ์ศักดินาที่ปรากฏในละคร โทรทัศน์แนวผีสะท้อนให้เห็นการพยายามรักษาความแตกต่างทางชนชั้น เพื่อคงไว้ซึ่ง อำนาจของชนชั้นสูง

2. อุดมการณ์ทุนนิยม

อุดมการณ์ทุนนิยม เป็นลักษณะของความคิดความเชื่อที่มุ่งหาแต่ผลประโยชน์ และผลกำไร ดังที่ นันทวุฒิ พิพัฒน์เสรีธรรม (2550: 1) ได้กล่าวไว้ว่า หัวใจสำคัญของ ทุนนิยม คือ ผลกำไรสูงสุด ในละครโทรทัศน์แนวผีผู้ศึกษาพบว่า อุดมการณ์ทุนนิยม เป็นอุดมการณ์ที่สืบทอดโครงสร้างทางชนชั้นมาจากอุดมการณ์ศักดินา โดยเปลี่ยนจาก ชาตีกำเนิดมาเป็นเรื่องเกี่ยวกับเงินตรา ทั้งฐานะทางการเงิน อาชีพ และวัตถุ ตัวอย่างเช่น ตัวละครที่ซื้อภารดาในเรื่อง “มีอนาง” ซึ่งภารดาเป็นตัวละครที่ตัดสินใจ คุณค่าของนครด้วยฐานะทางการเงินเป็นสำคัญ จะเห็นได้จากตอนที่ภารดาตัดสินใจให้ มุตาคบหากับภิมภพด้วยเหตุผลทางการเงินเป็นหลัก ดังคำพูดต่อไปนี้

“ตระกูลนี้รวยมากนะ ถ้าได้แต่งงานกันไป มุตาลูกสาวแม่จะต้องสบายไป ตลอดชาติ เงินต้องต่อเงิน ต้องรวยเพียบพร้อมเท่านั้นถึงจะคู่ควรกับลูกสาวแม่”

(มีอนาง, 2552: 35)

ทั้งนี้ละครโทรทัศน์แนวผีได้แสดงให้เห็นว่า คนที่ยึดถือในทุนนิยมมักจะวัดคุณค่า ของคนที่ด้วยเงินเป็นหลัก รวมไปถึงมุ่งหาแต่ผลประโยชน์ของตนแม้จะต้องทำผิด

ศีลธรรมหรือทำร้ายผู้อื่นก็ตาม ดังตัวอย่างในเรื่อง “ภูตแม่น้ำโขง” ตอนที่เจ้าวรวงศ์ และหม่อมนั่งเงินวางแผนกำจัดหม่ออค์นี้เพื่อครอบครองสมบัติของหม่ออค์นี้ เพราะรู้ หม่ออค์นี้ได้รับมรดกจากบรรพบุรุษเป็นชุมสมบัติมหาศาลที่อยู่ภายใต้พระธาตุขุนหลวง โดยไม่ได้คำนึงว่าการทำร้ายผู้อื่นให้ถึงแก่ชีวิตเป็นสิ่งที่ผิดหรือบาปแม้แต่น้อย

3. อุดมการณ์เรื่องคุณค่าของแต่ละเพศและความสัมพันธ์ระหว่างเพศ

อุดมการณ์เรื่องคุณค่าของแต่ละเพศและความสัมพันธ์ระหว่างเพศ เป็น อุดมการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงผลกระทบของระบบปิตาธิปไตยหรือชายเป็นใหญ่ที่มีอยู่ ภายในสังคมไทย ดังที่ดาร์วิน เมตตาริกานท์ (2545) ได้กล่าวไว้ว่า ระบบปิตาธิปไตย มีอยู่ในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตที่สถานภาพของผู้หญิงตกเป็นรองผู้ชายในทุกๆ ด้าน มีการให้คุณค่าในกิจกรรมและความรับผิดชอบของผู้ชายมีค่ามากกว่าผู้หญิง ซึ่ง ความเชื่อดังกล่าวได้กลายเป็นความเชื่อและค่านิยมที่ฝังรากลึกในสังคม ซึ่งระบบ ดังกล่าวเป็นระบบที่ให้ผู้ชายมีอำนาจสูงสุดและยกย่องให้ผู้ชายอยู่เหนือผู้หญิง ในละครโทรทัศน์แนวผีมีการนำเสนอ ภาพความเป็นหญิงความเป็นชาย (Gender) ในแบบที่สังคมกำหนด คือ ผู้ชายต้องมีความเป็นสุภาพบุรุษ มีความเข้มแข็ง และเป็นผู้นำ ส่วนผู้หญิงต้องมีความกุลสตรี เก่งงานบ้านงานเรือน และมีการให้คุณค่าของ ผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในทุกๆ ด้าน โดยจะเห็นได้ชัดเจนในเรื่องของการมีลูก ที่สังคมมักจะเชื่อว่าผู้ชายดีกว่าลูกสาว ดังเช่น หม่อมบัวเงินในเรื่อง “รอยไหม” ที่ต้องการจะได้ลูกชายมากกว่าลูกสาว ตัวอย่างจากคำพูดต่อไปนี้

“จะเหมือนกันได้จะใด ลูกชายต้องทำคุณได้มากกว่าลูกหญิง อย่างน้อยก็ได้บสขเขียนให้คนเป็นพ่อเป็นแม่ได้เกาะชายผ้าเหลืองขึ้น สวรรค์นะเจ้า”

(รอยไหม, 2554: 44)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ลูกชายได้รับโอกาสมากกว่าลูกสาว เพราะลูกชาย การเข้าถึงพระศาสนาด้วยการบวช และสามารถเข้ารับศึกษาไปพร้อมกันได้ด้วย ขณะที่ ลูกสาวไม่สามารถบวชได้ ลักษณะดังกล่าวเป็นปัจจัยที่ทำให้ตัวละครในเรื่องให้คุณค่า ความเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง

สำหรับเรื่องเพศวิถีหรือการแสดงความปรารถนาทางเพศ (Sexuality) มีการแสดงให้เห็นว่าสังคมได้กำหนดให้ผู้ชายสามารถแสดงออกได้อย่างเต็มที่ การที่ผู้ชายมี ภรรยาหลายคนไม่ใช่เรื่องที่เสียหายร้ายแรง ขณะที่ผู้หญิงต้องมีเพศวิถีแบบนางเอก

ต้องสวณท่าทีในเรื่องเพศ และต้องมีสามีเพียงคนเดียว ดังจะเห็นได้จากการโต้เถียงกันระหว่างตัวละครสามีภรรยาในเรื่อง “ปางเสน่หา” ที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย ตัวอย่างจากบทสนทนาต่อไปนี้

เดนิส: “อ้อ นั่นที่คุณชวนไอ้พอลมาคุยก็เพื่อจะประชดผมใช่ไหม คุณเป็นผู้หญิง ผมเป็นผู้ชาย มันไม่เหมือนกัน”

ปรกเดือน: “หมายความว่าผู้ชายจะไปเหลวไหลและเตะที่ไหนก็ได้ ในขณะที่ผู้หญิงต้องรออยู่บ้านด้วยความอดทนใช่ไหมคะ

(ปางเสน่หา, 2555: 28)

อย่างไรก็ตามละครโทรทัศน์แนวผีได้แสดงให้เห็นว่ากฎเกณฑ์ทางสังคมได้เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ทำให้ผู้หญิงสามารถแสดงออกถึงความต้องการในเรื่องเพศได้มากขึ้น เป็นฝ่ายเลือกคู่ครองได้เอง แต่ผู้หญิงยังคงต้องเป็นฝ่ายที่รักษาวลสงวนตัวอยู่เช่นเดิม ด้วยการแสดงให้เห็นว่า ตัวละครผู้หญิงที่แสดงออกเรื่องความต้องการในเรื่องเพศมากเกินไป หรือมีเพศวิถีแบบนางร้ายมักโดนคนในสังคมดูถูก มีจุดจบที่ไม่ดี และลงท้ายด้วยความผิดหวังหรือกลายเป็นวิญญาณร้ายทำร้ายผู้อื่น เช่น แพง เจ้าสีเกด เจ้าแม่ทอหูก เป็นต้น ลักษณะดังกล่าวเป็นเสมือนการลงโทษผู้หญิงที่ไม่ดีอีกวิธีหนึ่ง และยังเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้สร้างนั้นยังเห็นด้วยกับความเป็นปิตาธิปไตยที่ต้องการให้ผู้หญิงสวณท่าทีในเรื่องเพศอยู่

4. อุดมการณ์ชาตินิยม

อุดมการณ์ชาตินิยมเป็นอุดมการณ์ที่นำเสนอความรักชาติและการต่อสู้เพื่อชาติ กระตุ้นให้ผู้ชมรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ หวงแหนแผ่นดินเกิด และรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ดังที่ กุลยา วิวิตเสวี (2554) ได้อธิบายไว้ว่า ชาตินิยมเป็นความรู้สึกที่เกิดจาก “ความเป็นตัวตนทางการเมือง” (Political Self) ทำให้ผู้คนรู้สึกรักชาติรักแผ่นดินของตน รู้สึกถึงความสัมพันธ์กับกลุ่มพวกเรา และรู้สึกเป็นอันหนึ่งกับกลุ่มพวกเราอีกด้วย จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการเน้นย้ำให้เห็นว่าการเสียสละเพื่อชาติคือ สิ่งที่พึงกระทำ เมื่อพิจารณาตัวบทที่ศึกษาพบว่า อุดมการณ์ชาตินิยมปรากฏชัดเจนมากที่สุด ในละครโทรทัศน์เรื่อง “บุปผาราตรี” โดยมีตัวละครบุปผาเป็นตัวละครหลักที่นำเสนออุดมการณ์รักชาติมาอย่างผู้ชม นับตั้งแต่การที่บุปผายอมสละชีวิตด้วยการถูกประหารเพื่อให้วิญญาณของตนได้รักษาสมาบัติชาติ และ

การสั่งสอนบริวารรวมไปถึงตัวละครในโลกมนุษย์ให้รู้จักเสียสละเพื่อชาติ และ
วางแผนความเป็นชาติ ตัวอย่างเช่น ในตอนที่พินาลานางเอกของเรื่องยอมสละชีวิต
เพื่อมาเผ่าสมบัดแทนเพียนผู้เป็นแม่ ปุโสมก็ได้ยกย่องการสละชีวิตของพินาลาวา

“ลูกเอ๋ย ในโลกนี้จะมีสักกี่คนที่ได้มีโอกาสได้ทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ต่อแผ่นดิน
เช่นพวกเรา”

(ปุโสมเผ่าทรัพย์, 2550: 64)

แต่อย่างไรก็ตาม ละครโทรทัศน์แนวมณีได้นำเสนอให้เห็นอีกด้านของอุดมการณ์
ชาตินิยมว่า อุดมการณ์ชาตินิยมเป็นหนึ่งในเครื่องมือในการกุมอำนาจทางการเมือง
ของรัฐด้วยเช่นเดียวกัน ดังที่ปรากฏในเรื่อง “ปี่แก้วนางหงส์” ที่นำเสนอภาพสังคม
ในสมัยช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งเป็นช่วงที่รัฐบาลออกกฎหมายให้ประชาชนใส่หมวก
เมื่อออกจากบ้าน และให้ประชาชนเลิกเล่นดนตรีไทย เพื่อชาติเข้าสู่ความเป็นสากล
จะได้ไม่ถูกรุกรานจากชาติที่เจริญกว่า ตัวอย่างเช่น ตอนที่นายพลนำคำสั่งของทางการ
มาสั่งให้พระยาพิชัย เดชาเลิกละเลิกเล่นดนตรีไทยอย่างวงปี่พาทย์ ซึ่งพระยาพิชัย
เดชาก็ต้องยอมทำตาม ลักษณะดังกล่าวเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าอุดมการณ์รักชาติ
ได้กลายมาเป็นเครื่องมือทางการเมืองอย่างหนึ่งของรัฐ เพราะจิตสำนึก รักชาติ
ความรู้สึกเป็นเจ้าของชาตินั้นยอมทำให้คนยอมสละประโยชน์ได้ทุกอย่างเพื่อชาติที่ตน
เป็นเจ้าของ

5. อุดมการณ์เกี่ยวกับความรุนแรง

ความรุนแรงตามคำอธิบายของ ขจรจิต บุณนาค (2554) หมายถึง พฤติกรรม
หรือการกระทำใดๆ ก็ตามที่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ของกลุ่มบุคคล
หรือชุมชนทั้งร่างกายวาจาหรือใจ โดยใช้กำลังบังคับ ชูเชิญ ทำร้ายร่างกายทุบตี เป็น
ผลให้เกิดความทุกข์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

การนำเสนออุดมการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงในละครโทรทัศน์แนวมณีเป็นการนำเสนอ
ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ โดยแสดงให้เห็นว่าความรุนแรงเป็นสิ่งที่พึงกระทำได้ หากผู้ใช้
ความรุนแรงเป็นผู้ที่มีอำนาจหรือสถานภาพที่เหนือกว่าผู้ถูกกระทำ ได้แก่ คนเข้มแข็ง
กับคนอ่อนแอ ขนชั้นสูงกับบ่าวรับใช้ หัวหน้าและบริวาร นายจ้างกับลูกจ้าง ตัวอย่าง
เช่น ในเรื่อง “บ่วง” ที่นำเสนอภาพชนชั้นสูงใช้ความรุนแรงกับบ่าวรับใช้ ตอนที่
คุณหญิงออบเซยใช้อำนาจความเป็นเจ้านายลงโทษแพงบ่าวรับใช้ภายในบ้าน แม้จะเป็น

สิทธิ์ของคุณหญิงอบเชย แต่คุณหญิงอบเชยก็ใช้ความโหดร้ายและทารุณจนเกินกว่าเหตุ เช่น กล้อนผม เชี่ยนตีแล้วราดน้ำเกลือใส่แผลที่ถูกเชี่ยน ถ่มน้ำลายรดหน้า ราดน้ำปลาร้าใส่แผล เพื่อทำร้ายร่างกาย โดยไม่มีใครกล้าห้ามปรามหรือทัดทานอำนาจประมุขของบ้านอย่างคุณหญิงอบเชยได้ ตัวอย่างความรุนแรงของคุณหญิงอบเชยเห็นได้จากคำพูดต่อไปนี้

“ข้าอายุถึงปานนี้ ครึ่งค่อนชีวิตเข้าไปแล้ว อีบ่าวทะเยอทะยาน ที่คิดอยากจะทำนาย ทำผัว ไม่ใช่ไม่เคยจัดการ เาน้ำเกลือมาให้ข้า”

(บัวง, 2555: 27)

นอกจากนี้ยังพบการใช้ความรุนแรงในรูปแบบของความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม โดยมีการแสดงเห็นให้ว่าตัวละครอื่นๆ ภายในเรื่องมีทัศนคติที่ว่าตนและคนในสังคมสามารถใช้ความรุนแรงกับ ตัวละครที่ไม่เป็นที่ต้องการของสังคมอย่างไก็ได้ ได้แก่ ผู้กระทำความผิด วิญญาณชั่วร้าย เห็นได้ชัดในเรื่อง การรุมประชาทัณฑ์ ดังเช่นในเรื่อง “ภูตแม่น้ำโขง” ตอนที่ชาวบ้านเชื่อว่าบ๊วผันเป็นภูตแม่น้ำโขง เป็นผีที่ฆ่าคนในหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงแก้ปัญหาด้วยพยายามจับไปเผาบ๊วผันให้ตายทั้งเป็น โดยไม่ได้คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนหรือกฎหมายบ้านเมือง และแม้จะเป็นความโหดร้ายทารุณต่อมนุษย์ด้วยกัน แต่ชาวบ้านก็เห็นว่าทำได้เพราะเห็นว่าบ๊วผันเป็นผู้กระทำความผิด ทั้งยังเกรงกลัวอันตรายจากบ๊วผัน

6. อุดมการณ์ทางไสยศาสตร์

ไสยศาสตร์เป็นความเชื่อที่เริ่มมาจากการเกรงกลัวต่อปรากฏการณ์ธรรมชาติ โดยมนุษย์เชื่อว่ามียุคคลที่มีพลังอำนาจคอยกำกับพลังของธรรมชาติ กลายเป็นความเชื่อแบบเทวนิยมจนนำไปสู่พิธีเซ่นไหว้ หรือการกราบไหว้บูชาผีหรือเทวดาขึ้น (วนิดา ขำเขียว, 2550) อุดมการณ์ทางไสยศาสตร์ถือเป็นอุดมการณ์ที่โดดเด่นมากในละครโทรทัศน์แนวผีเนื่องจากละครโทรทัศน์ประเภทนี้เน้นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเหนือธรรมชาติ อันมีความสอดคล้อง กับแนวคิดของอุดมการณ์ไสยศาสตร์ที่พยายามแสดงให้เห็นว่าพลังงานเหนือธรรมชาติหรือสิ่งเร้นลับมีอยู่จริง โดยละครโทรทัศน์แนวผีได้นำเสนอพลังอำนาจของไสยศาสตร์ 2 ประเภท คือ ไสยศาสตร์ขาว (White Magic) และไสยศาสตร์ดำ (Black Magic)

ไสยศาสตร์ขาว (White Magic) เป็นพลังหรือวิชาของฝ่ายดี เครื่องรางของขลัง รวมถึงตัวละครฝ่ายดีที่ใช้พลังของไสยศาสตร์ขาวคอยช่วยตัวละครฝ่ายดีให้พ้นจากอันตราย เช่น อาจารย์เปรี๊ยะในเรื่อง “บ่วง” ที่ใช้วิชาของไสยศาสตร์ในทางดี คอยช่วยเหลือผู้คนจากอันตรายของไสยศาสตร์ฝ่ายร้าย ดังในตอนที่คุณหญิงอบเชยกล่าวถึงอาจารย์เปรี๊ยะและไสยศาสตร์ฝ่ายดีว่า

“อาคมต่างๆ เหมือนอาวุธ บางคนใช้มันประหัตประหารผู้อื่น คนพวกนี้คือผู้เล่น คุณไสยดำ แต่อาวุธเดียวกันหากอยู่ในมือตำรวจทหาร มันก็เอาไว้กำราบคนชั่ว คนที่ทำเช่นนี้คือ ผู้เล่น คุณไสยขาว ก็คือ อ.เปรี๊ยะคนนี้”

(บ่วง, 2555: 46)

ไสยศาสตร์ดำ (Black Magic) เป็นพลังหรือวิชาในทางชั่วร้าย เป็นสิ่งที่ตัวละครฝ่ายร้ายทั้งที่เป็นตัวละครที่เป็นผู้รู้วิชาไสยศาสตร์ดำ ตัวละครที่เป็นคนธรรมดา และตัวละครผี นำมาใช้เพื่อแก้แค้น และทำร้ายผู้อื่น เพื่อให้ตนได้ครอบครองในสิ่งที่ต้องการ ไม่ว่าจะเป็น ชัยชนะ ลาภยศสรรเสริญ เงินทอง หรือความรัก ดังเช่น การใช้คุณไสยทำร้ายคนอย่างคาถาบิดไส้ ที่ปรากฏในเรื่อง “วายุภักคมนตรา” ตอนที่วายุภักถูกคนปองร้ายด้วยการจ้างหมอผีไสยดำมาทำคุณไสย คาถาบิดไส้เป็นหนึ่งในคุณวิชาคุณไสยที่หมอผีไสยดำทำให้ไสวายุภัก ทำให้วายุภักปวดท้องจนกระอักเลือดออกมา ดังจะเห็นได้จากคำพูดของทิดกล่าวถึงอาการของวายุภักว่า

“ใช้ค่ะ เพราะของพวกนั้นมันเกิดจากคุณไสยที่ฉันพยายามบอกคุณลมกับพวกคุณมานานแล้ว ส่วนอาการปวดท้องจนกระอักเลือดนั้นมันคือ วิชาบิดไส้ วิชาโบราณที่สาบสูญไปนานแล้วค่ะ คนที่ทำคุณลมตั้งใจจะทำให้คุณลมทรมาณจนตาย”

(วายุภักคมนตรา, 2553: 28)

นอกจากนี้ละครโทรทัศน์แนวผียังเล่าเรื่องความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับไสยศาสตร์ผ่านตัวละครที่นำเอาไสยศาสตร์มาใช้อธิบายเรื่องราวต่างๆ ภายในเรื่อง ได้แก่ ความฝัน ฤกษ์ยาม อากัปภิกขของสัตว์ การกระทำของมนุษย์ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ การแก้เคล็ด ทั้งนี้ยังมีการต่อยอดความเป็นไสยศาสตร์ด้วยการแสดงให้เห็นว่าความเชื่อเหล่านั้นมักเป็นจริง ตัวอย่างเช่น ความเชื่อเกี่ยวกับอากัปภิกขของสัตว์ในละครโทรทัศน์เรื่อง “ภูตแม่น้ำโขง” ที่เชื่อว่า อากัปภิกขของสัตว์ คือ ลางบอกเหตุ หรือมีสิ่งที่มีพลังเหนือธรรมชาติทำให้เกิดขึ้น ในตอนที่เจ้าแม่ทอหูกขึ้นมาจับบัวผันไปที่

เมืองบาดาล แล้วเกิดการการอพยพเคลื่อนย้ายของฝูงผีเสื้อและคางคก ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าลักษณะดังกล่าวสื่อถึงลงร้าย และคาดว่าจะมีอาเพศเกิดขึ้นกับหมู่บ้านริมโขง จะเห็นได้จากคำของเฒ่าเชียงหล้าพูดต่อไปนี้

“กองทัพผีเสื้อ หรือกองทัพคางคกก็ดี ถ้าพวกมันมีการอพยพย้ายถิ่นฐานพร้อมๆ กัน คนโบราณท่านว่าจะเกิดอาเพศร้ายขึ้นกับคนในแผ่นดินแบบทบทวีคูณเราแน่แน่”

(ภูตแม่น้ำโขง, 2551: 20)

ทั้งนี้ละครโทรทัศน์เรื่อง “ภูตแม่น้ำโขง” ยังได้แสดงให้เห็นว่า หลังจากเกิดการอพยพของฝูงสัตว์ดังกล่าว เหตุการณ์ร้ายแรงมากมายก็เกิดขึ้นที่หมู่บ้านริมโขง ตามคำกล่าวของเฒ่าเชียงหล้าซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นเสมือนการตอกย้ำว่าความเชื่อเรื่องนี้เป็นเรื่องจริง

อุดมการณ์ทางไสยศาสตร์ที่ปรากฏในละครโทรทัศน์แนวผีแสดงให้เห็นว่า ไสยศาสตร์เป็นที่มาของปมปัญหาที่ขัดแย้งกันในละครโทรทัศน์แนวผี ทั้งนี้ในการนำเสนอตัวละคร เหตุการณ์หรือสถานที่ต่างๆ ในเรื่อง ผู้เขียนมักเอาความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับไสยศาสตร์มาเชื่อมโยงและอธิบายเรื่องราวต่างๆ อยู่บ่อยครั้ง อันเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าความเชื่อในไสยศาสตร์ที่มีอยู่จริงในสังคม และมีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อทัศนคติของผู้คน

7. อุดมการณ์พุทธศาสนา

อุดมการณ์พุทธศาสนา เป็นอุดมการณ์ที่นำเสนอความเป็นพุทธศาสนาออกมาสู่ผู้ชม ทั้งเรื่องของความเชื่อ และคำสอนของพุทธศาสนา ได้แก่ บุญและบาป เนื่อคู่เจ้ากรรมนายเวร ชาตภพ กฎแห่งกรรม การให้อภัย และการนั่งสมาธิ โดยเน้นที่เรื่องกฎแห่งกรรมและการให้อภัย เพื่อให้เห็นผู้ชมเกรงกลัวต่อผลของการกระทำที่จะส่งผลต่อชะตาชีวิตในภพชาติต่อไป พร้อมทั้งแสดงให้เห็นว่าพุทธศาสนาเป็นหลักที่ควรยึดถือในการดำเนินชีวิต เป็นที่พึ่งในยามเผชิญปัญหา ทั้งปัญหาในการดำเนินชีวิตของตัวละครและปัญหาที่เกิดเนื่องจากสิ่งเหนือธรรมชาติอย่างไสยศาสตร์ ดังเช่นในเรื่อง “บ่วง” ที่แสดงให้เห็นว่าการให้อภัยสามารถช่วยแก้ปัญหาวิตถุของรัมภา และเอาชนะวิญญาณร้ายอย่างแพงได้ ดังจะเห็นได้จากคำพูดของรัมภาที่ว่า

*“แม้ในเวลาที่ยากเย็นที่สุด คนที่ฉันรักกำลังจะตายอีกครั้ง ฉันก็จะทำเหมือนเดิม
ฉันขอแม่เมตตาให้คุณยายแพง คนที่ทำลายชีวิตฉัน ฉันจะแม่เมตตาให้คุณ ขอให้
เวรกรรมที่มีต่อกันสิ้นสุดกันแต่ในชาตินี้เถิด”*

(บัวง, 2555: 52)

นอกจากนี้คำสอนของพุทธศาสนาแล้ว ละครโทรทัศน์แนวผียังได้นำเสนอให้เห็นว่า พุทธศาสนามีทั้งสิ่งที่สามารถอธิบายด้วยหลักเหตุผลหรือวิทยาศาสตร์ และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความเหนือธรรมชาติ ที่เป็นลักษณะของความเหนือธรรมชาติในรูปแบบของอภิญญาปาฏิหาริย์ ซึ่งมีละครโทรทัศน์แนวผียหลายเรื่องที่น่าเสนอให้เห็นว่าการนั่งสมาธิเป็นการฝึกจิตที่ช่วยเพิ่มพลังพิเศษให้สามารถติดต่อสื่อสารกับวิญญาณต่อสู้อับวิญญาณร้าย ระลึกชาติได้ หรือถอดจิตไปในที่ต่างๆ ดังเช่น แทนไทในเรื่อง “สาปภูษา” แทนไทเป็นคนที่เข้ามาช่วยตัวละครฝ่ายดีที่ถูกเจ้าสีเกิดทำร้าย เพราะ แทนไทสามารถสัมผัสได้ถึงพลังของเจ้าสีเกิด อีกทั้งยังสามารถหยั่งรู้อนาคตได้ มีสัมผัสพิเศษหรือที่เรียกว่าสัมผัสที่หก โดยแทนไทได้เล่าให้พชรกับไหมพิมฟังว่า ที่ตนมีสัมผัสเหล่านี้เป็นเพราะตนนั่งสมาธิมาตั้งแต่เด็ก ดังจะเห็นได้จากคำพูดต่อไปนี้

*“ผมฝึกนั่งสมาธิมาตั้งแต่เด็กนะครับ จิตผมก็เลยสงบรับรู้หรือเห็นเหตุการณ์
ล่วงหน้าบางอย่างได้ วันที่กรอบรูปตกใส่คุณหลังจากโทรติดต่อกันไม่ได้ผมก็นั่งสมาธิ
เห็นเงาดำรอบตัวคุณเต็มไปหมด”*

(สาปภูษา, 2552: 28)

ทั้งนี้ละครโทรทัศน์แนวผียังได้นำเสนออำนาจของอำนาจพุทธคุณที่มีในตัว พระสงฆ์ พระพุทธรูป สร้อยพระ แหวนพระ รวมไปถึงวัตถุมงคลต่างๆ ลักษณะดังกล่าวเป็นการแสดงให้เห็นว่า พุทธศาสนามีพลังพิเศษสามารถเอาชนะพลังชั่วร้าย ทำให้ผู้ชมเกิดความเลื่อมใสศรัทธาและปฏิบัติคำสอนของพุทธศาสนาในที่สุด

8. อุดมการณ์ทางวิทยาศาสตร์

วิทยาศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องเหตุผลและการพิสูจน์เป็นหลัก เป็นความรู้ที่ได้จากการสังเกต อาจเป็นการสังเกตปรากฏการณ์ธรรมชาติ มีกระบวนการหรือหลักการที่เป็นระเบียบแบบแผน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) สำหรับอุดมการณ์ทางวิทยาศาสตร์ เป็นอุดมการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นวิทยาศาสตร์ตามหลักเจตคติ

ทางวิทยาศาสตร์ (สุวัฒน์ นิยมคำ, 2531) ผ่านตัวละครต่างๆ ที่เชื่อในเรื่องที่สามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผล และมีความความมุ่งมั่นที่จะค้นคว้าและพิสูจน์ธรรมชาติ รวมไปถึงความลึกลับต่างๆ ในธรรมชาติ โดยหม้ออค์นี้ตัวละครเอกจากละครโทรทัศน์เรื่อง “ภูตแม่น้ำโขง” เป็นตัวละครที่มีความเชื่อมั่นในวิทยาศาสตร์ที่สูงที่สุด เพราะแม้จะเผชิญเรื่องราวเหนือธรรมชาติด้วยตนเอง แต่หม้ออค์นี้ก็ยังยึดมั่นสืบหาสาเหตุและความจริงตามแนวทางของวิทยาศาสตร์ ตัวอย่างจากคำพูดต่อไปนี้

“ใช้ครับ ปาฏิหาริย์ แต่ผมว่ามันก็คงไม่ใช่เรื่องแปลกหรอกเพราะตั้งแต่พวกเรา มาที่นี่ก็เจอปาฏิหาริย์ชนิดที่ผมพลิกตำราแทบไม่ทัน นี่ผมก็อยากรู้เหมือนกันว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นอีก สำคัญแต่ว่าต่อไปผมต้องมีสติ อยู่ในสมาธิอันดีอย่างที่ผมหวงพอบอกจะได้ไม่เจออะไรอีก”

(ภูตแม่น้ำโขง, 2551: 31)

อุดมการณ์วิทยาศาสตร์ในละครโทรทัศน์แนวมืดยังแสดงให้เห็นทัศนคติที่ขัดแย้งกับไสยศาสตร์อย่างชัดเจน คือ ไม่เชื่อว่าผีมีจริง ไม่เชื่อในเรื่องลึกลับเหนือธรรมชาติ ตัวอย่างเช่น ศาพนในเรื่อง “บ่วง” ที่ไม่เชื่อในเรื่องผีสาหัสหรือสิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติใดๆ ทั้งสิ้น แม้ว่าภรรยาและลูกจะเป็นคนบอกว่าเจอผี แต่ศานก็ยังยึดมั่นในความคิดแบบวิทยาศาสตร์ และคิดว่าสิ่งภรรยาเจออยู่นั้นคือ ฤทธิ์ของยานอนหลับ จะเห็นได้จากคำพูดดังต่อไปนี้

“ไ้ยานอนหลับบ้าง นั่น ทำให้คุณประสาทหลอน รู้ตัวไหม ผีที่ไหนไม่มีทั้งนั้น มีแต่คุณนี่ล่ะที่ทำร้ายลูก รัมภา คุณทำแบบนั้นได้อย่างไร ผนตกอย่างนั้น พาลูกไปยืนกลางถนนได้ยังไง”

(บ่วง, 2555: 30)

แต่อย่างไรก็ตาม วิทยาศาสตร์ในละครโทรทัศน์แนวมืดได้ถูกนำมาใช้เป็นฐานรองรับความเป็นไสยศาสตร์ ด้วยการแสดงให้เห็นว่า ไสยศาสตร์สามารถอยู่ร่วมกับวิทยาศาสตร์ได้ วิทยาศาสตร์ไม่สามารถอธิบายทุกสิ่งได้โดยเฉพาะเรื่องของไสยศาสตร์ และมีการแสดงให้เห็นว่า ตัวละครที่มีความเป็นวิทยาศาสตร์ต้องเผชิญหน้ากับปัญหาที่เกิดขึ้นจากไสยศาสตร์ด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นหม้ออค์ที่ต้องต่อสู้กับภูตแม่น้ำโขง ตลอดทั้งเรื่อง หรือศานที่รู้ว่าปัญหาครอบครัวของตนนั้นแท้จริงแล้วมีวิญญาณเจ้ากรรมนายเวรอย่างแหว่งเป็นคนบงการ ท้ายที่สุดตัวละครเหล่านี้จึงต้องรับการมีอยู่จริงของสิ่งเหนือธรรมชาติ

9. อุดมการณ์เรื่องความรัก

อุดมการณ์เรื่องความรักที่ปรากฏในละครโทรทัศน์แนวผี เป็นเรื่องความรักที่มีพลังเหนือธรรมชาติ มีการแสดงให้เห็นว่าความรักที่แท้จริงสามารถเอาชนะทุกสิ่งได้ ทั้งโรคร้าย ถิ่นตรายกาลเวลา และกฎเกณฑ์ทางสังคมสังคม ตัวอย่างเช่น ความรักแท้ที่อยู่เหนือกาลเวลาซึ่งเป็นอุดมการณ์ความรักที่ปรากฏอยู่ในละครโทรทัศน์แนวผีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภพชาติหลายเรื่อง โดยมีการแสดงให้เห็นว่าความรักสามารถอยู่ข้ามภพข้ามชาติเพื่อตามมารักกันในชาติต่อมา ดังคำสาบานในอดีตระหว่างขุนพิชิตพลกับมณีในเรื่อง “ปู่โสมเฝ้าทรัพย์” ที่ว่า

“ดอกบัวทั้งทุ่งก็ศักดิ์สิทธิ์ สายน้ำนี้ก็ศักดิ์สิทธิ์และคำสาบานของพี่ก็ศักดิ์สิทธิ์
พี่ขอสาบานว่าจะรักแม่มณีจนวันตาย แม้ไปเกิดอีกก็ภพที่ชาติ ขอให้ได้พบได้รักแม่มณี
อย่างนี้ตลอดไป”

(ปู่โสมเฝ้าทรัพย์, 2550: 24)

ละครโทรทัศน์เรื่อง “ปู่โสมเฝ้าทรัพย์” ได้แสดงให้เห็นว่า ความรักของตัวละครทั้งสองอยู่เหนือกาลเวลาอย่างแท้จริง เพราะเมื่อขุนพิชิตพลและมณีกลับชาติมาเกิดทั้งคู่ต่างมีความรักให้กันอีกครั้งตามที่เคยให้คำสาบานกันในอดีตชาติ

นอกจากความรักจะมีพลังพิเศษเหนือธรรมชาติสามารถเอาชนะสิ่งต่างๆ ได้แล้ว ความรักยังเป็น ปมปัญหาเหนือธรรมชาติที่นำไปสู่ความรักความแค้นข้ามชาติภพ โดยละครโทรทัศน์แนวผีได้แสดงให้เห็นว่าความรักที่ไม่ถูกต้องมักมีจุดจบที่เลวร้าย กลายเป็นโศกนาฏกรรม เป็นปมปัญหาของเรื่อง เป็นสาเหตุที่นำไปสู่การใช้ไสยศาสตร์มนต์ดำ และยังเป็นการส่งต่อเวรกรรมมายังชาติภพใหม่ ดังเช่น เจ้านางมณีรินและเจ้าศิริวงศ์ในเรื่อง “รอยไหม” ที่มีความรักให้กันทั้งที่เจ้านางมณีรินเป็นคู่หมั้นของเจ้าศิริวัฒนาพี่ชายของเจ้าศิริวงศ์ ซึ่งท้ายที่สุดแล้วเจ้านางมณีรินและเจ้าศิริวงศ์ก็ไม่ได้ครองรักกัน และถูกหม่อมบัวเงินทำร้ายจนเสียชีวิต ทั้งนี้ยังมีละครโทรทัศน์แนวผีอีกหลายเรื่องที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ปีก้าวนางหงส์ สาปภูษา ภูตแม่น้ำโขง เป็นต้น กล่าวได้ว่า ความรักที่ไม่ถูกต้องกลายเป็นชนวนสำคัญที่ทำให้เกิดความรักความแค้นข้ามชาติขึ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างอุดมการณ์ประเภทต่างๆ ในละครโทรทัศน์แนวผี

การพิจารณาอุดมการณ์ที่ปรากฏในละครโทรทัศน์แนวผีตามตัวอย่างการวิเคราะห์ อุดมการณ์ในละครโทรทัศน์ไทยของกาญจนา แก้วเทพ (2539: 214) พบว่า ละครโทรทัศน์แนวผีได้นำเสนออุดมการณ์ตรงตามแนวคิดของกาญจนา แก้วเทพทั้งหมด 6 ประเภท ได้แก่ อุดมการณ์ศักดินา อุดมการณ์ทุนนิยม อุดมการณ์เรื่องคุณค่าของแต่ละเพศและความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อุดมการณ์ชาตินิยม อุดมการณ์เกี่ยวกับความรุนแรง และอุดมการณ์แห่งไสยศาสตร์ นอกจากนี้ยังพบอุดมการณ์อื่นๆ อีก 3 ประเภท ได้แก่ อุดมการณ์แห่งพุทธศาสนา อุดมการณ์วิทยาศาสตร์ และอุดมการณ์เรื่องความรัก

ผู้วิจัยได้นำอุดมการณ์ดังกล่าวมาวิเคราะห์ตามแนวคิดของ หลุยส์ อัลธุแซร์ (1970 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2551) ที่มีการจำแนกอุดมการณ์เป็น 3 ประเภท คือ อุดมการณ์หลัก เป็นอุดมการณ์ที่ชนชั้นปกครองผลิตขึ้นเพื่อครอบงำคนในสังคมให้เชื่อและยอมรับจนกลายเป็นอุดมการณ์หลัก อุดมการณ์สายรอง เป็นอุดมการณ์ที่ยอมรับอุดมการณ์หลักในระดับหนึ่ง แต่ต้องมีเงื่อนไขมารองรับถึงจะเกิดการยอมรับ อุดมการณ์ตรงกันข้ามหรือต่อต้าน เมื่อนำแนวคิดนี้มาจำแนกประเภทของอุดมการณ์ในละครโทรทัศน์แนวผี สามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้ อุดมการณ์ความรักที่เป็นแกนหลักที่นำไปสู่การนำเสนออุดมการณ์อื่นๆ ส่วนประเภทที่สอง อุดมการณ์สายรองในละครโทรทัศน์แนวผี คือ อุดมการณ์ศักดินา อุดมการณ์ทุนนิยม อุดมการณ์เรื่องคุณค่าของแต่ละเพศและความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อุดมการณ์ชาตินิยม อุดมการณ์เกี่ยวกับความรุนแรง อุดมการณ์พุทธศาสนา อุดมการณ์วิทยาศาสตร์ และอุดมการณ์ความเรื่องรัก ส่วนประเภทที่สาม อุดมการณ์ตรงกันข้ามหรือต่อต้าน ซึ่งในที่นี้คืออุดมการณ์ทางไสยศาสตร์ ซึ่งเป็นไสยศาสตร์ในทางชั่วร้ายหรือไสยศาสตร์ดำที่ต่อต้านอุดมการณ์พุทธศาสนา ในขณะที่ไสยศาสตร์ในทางที่ดีหรือไสยศาสตร์ขาวกลับเป็นอุดมการณ์ที่ส่งเสริมและตอกย้ำความสำคัญของอุดมการณ์พุทธศาสนา

การนำเสนออุดมการณ์ทั้ง 9 ประเภทในละครโทรทัศน์แนวผีล้วนเชื่อมโยงกันและสัมพันธ์กันในลักษณะส่งเสริมและขัดแย้งกัน สำหรับอุดมการณ์ที่มีความสัมพันธ์แบบส่งเสริมกัน ได้แก่ อุดมการณ์ศักดินา อุดมการณ์ทุนนิยม อุดมการณ์เรื่องคุณค่าของแต่ละเพศและความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อุดมการณ์ชาตินิยม อุดมการณ์เกี่ยวกับความรุนแรง อุดมการณ์เรื่องความรัก และอุดมการณ์พุทธศาสนา การนำเสนออุดมการณ์

ต่างๆ ในลักษณะการส่งเสริมเป็นอีกวิธีหนึ่งซึ่งช่วยให้อุดมการณ์เหล่านี้ยังคงอยู่ในละครโทรทัศน์แนวผี โดยเฉพาะเรื่องโครงสร้างทางชนชั้นที่ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมในสังคม เพราะแม้ว่าอุดมการณ์ศักดินาจะเลื่อนหายไปตามยุคสมัย แต่ละครโทรทัศน์แนวผีได้แสดงให้เห็นว่า การแบ่งชนชั้นตามแบบศักดินายังคงอยู่ โดยเปลี่ยนมาเป็นการแบ่งชนชั้นด้วยสถานะทางการเงินแทนชาติกำเนิด อันเป็นลักษณะสำคัญของอุดมการณ์ทุนนิยม ซึ่งความแตกต่างทางชนชั้นได้ทำให้คนมีอำนาจไม่เท่ากัน จนนำไปสู่การใช้ความรุนแรงต่อผู้ที่ด้อยกว่า ทั้งนี้ความแตกต่างทางชนชั้นยังส่งผลถึงเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ที่มีการแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงอยู่ในชนชั้นที่ต่ำกว่าผู้ชายเสมอ และความไม่เท่าเทียมเหล่านี้ยังเป็นชนวนสำคัญที่ก่อให้เกิดความรักความแค้นข้ามภพชาติขึ้น

นอกจากโครงสร้างทางชนชั้นที่เข้าไปมีบทบาทต่ออุดมการณ์อื่นๆ แล้ว ละครโทรทัศน์แนวผียังได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างอุดมการณ์ชาตินิยมและอุดมการณ์เรื่องความรัก แม้ว่าละครโทรทัศน์ประเภทนี้จะนำเสนอว่าความรักมีพลังสามารถเอาชนะชาติภพ และกฎเกณฑ์ต่างๆ ในสังคมได้ แต่อย่างไรก็ตาม ชาติต้องสำคัญที่สุด ความรักชาติย่อมอยู่เหนือความรักทั้งปวง

สำหรับความสัมพันธ์ของอุดมการณ์ในลักษณะที่ขัดแย้งกัน ได้แก่ อุดมการณ์วิทยาศาสตร์ อุดมการณ์ไสยศาสตร์ และอุดมการณ์พุทธศาสนา โดยอุดมการณ์วิทยาศาสตร์จะเป็นอุดมการณ์ที่มีความเชื่อมโยงกับอุดมการณ์ไสยศาสตร์มากที่สุด แต่มักเป็นไปในลักษณะคู่ตรงกันข้ามหรือมีความขัดแย้งกัน โดยเป็นการนำความขัดแย้งมาส่งเสริมความเป็นไสยศาสตร์ให้มีตัวตนขึ้นมา เพราะเมื่อวิทยาศาสตร์พิสูจน์ไสยศาสตร์ไม่ได้ และตัวละครที่เป็นนักวิทยาศาสตร์ได้ประสบกับผลร้ายจากไสยศาสตร์ด้วยตนเอง ในท้ายที่สุดตัวละครที่เป็นนักวิทยาศาสตร์จึงต้องยอมรับความมีอยู่จริงของไสยศาสตร์ที่เป็นปมปัญหาของเรื่อง

ส่วนความขัดแย้งระหว่างอุดมการณ์พุทธศาสนากับอุดมการณ์ไสยศาสตร์ ที่เป็นไสยศาสตร์ในทางชั่วร้าย (Black Magic) ละครโทรทัศน์ได้แสดงให้เห็นว่าทั้งสองอุดมการณ์มีความขัดแย้ง แต่พลังอำนาจของไสยศาสตร์ตกเป็นรองพลังอำนาจพุทธศาสนา การพ่ายแพ้ของไสยศาสตร์ที่ชั่วร้ายเป็นเสมือน การสนับสนุนให้เห็นว่าพุทธศาสนาคือ ความเชื่อที่สำคัญที่สุด ดังนั้นไสยศาสตร์ในทางด้านดีจึงได้รับการผลิตซ้ำในตวัพบ (Reproduction) เพื่อช่วยส่งเสริมและสืบทอดอุดมการณ์พุทธศาสนา

ในสังคมไทยด้วยเช่นเดียวกัน กล่าวได้ว่า ความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติและผีสาง เทวดาเป็นสิ่งที่หยั่งรากลึกในสังคมไทย ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ยังคงได้รับการนำเสนอในสื่อต่างๆ ซึ่งมีทั้งบทละครโทรทัศน์และสื่อภาพยนตร์ ซึ่งสอดคล้องกับที่ จำรัส หลุยยะพงศ์ (2556) ผู้ศึกษาเรื่องภาพยนตร์กับการประกอบสร้างทางสังคมที่แสดงให้เห็นบทบาทของสื่อในการนำเสนอความคิดความเชื่อในสังคม โดยชี้ให้เห็นว่า ภาพยนตร์ซึ่งเป็นสื่อประเภทหนึ่งที่ได้แสดงให้เห็นความคิดความเชื่อหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเชื่อเรื่องผีซึ่งถือเป็นการประกอบสร้างทางสังคม ผลการศึกษาบทละครโทรทัศน์ครั้งนี้ก็ได้แสดงให้เห็นการนำเสนอความเชื่อเรื่องผีและสิ่งเร้นลับเหนือธรรมชาติที่ได้หยั่งรากลึกในสังคมไทยมาตั้งแต่ในอดีต ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าความเชื่อเรื่องผีที่อยู่ในบทละครโทรทัศน์ก็เป็นส่วนสำคัญในกระบวนการประกอบสร้างทางสังคมด้วยเช่นเดียวกัน

บทสรุป

ผลการศึกษาอุดมการณ์ในบทละครโทรทัศน์แนวผีของไทยจำนวน 9 เรื่องคือ ปีกแวนางหงส์ สาปภูเขา วายุภักคมนตรี รอยไหม บ่วง ปูโสมเผ่าทรัพย์ ภูตแม่น้ำโขง มีอนาง และปางเสนหา โดยใช้แนวคิดอุดมการณ์ของหลุยส์ อัลธูแซร์ประกอบกับการจำแนกประเภทของอุดมการณ์ในละครโทรทัศน์ของกาญจนา แก้วเทพ สรุปได้ว่า อุดมการณ์ที่ปรากฏในละครโทรทัศน์แนวผีมีทั้ง 9 ประเภท ได้แก่ อุดมการณ์ศักดินา อุดมการณ์ทุนนิยม อุดมการณ์เรื่องคุณค่าของแต่ละเพศและความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อุดมการณ์ชาตินิยม อุดมการณ์เกี่ยวกับความรุนแรง อุดมการณ์แห่งไสยศาสตร์ อุดมการณ์แห่งพุทธศาสนา อุดมการณ์วิทยาศาสตร์ และอุดมการณ์เรื่องความรัก เมื่อนำการศึกษาอุดมการณ์ที่ปรากฏในละครโทรทัศน์แนวผีของไทยมาเปรียบเทียบกับผลการศึกษาของกาญจนา แก้วเทพ พบว่า มีอุดมการณ์ที่สอดคล้องกันทั้งหมด 6 ประเภท คือ อุดมการณ์ศักดินา อุดมการณ์ทุนนิยม อุดมการณ์เรื่องคุณค่าของแต่ละเพศและความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อุดมการณ์ชาตินิยม อุดมการณ์เกี่ยวกับความรุนแรง และอุดมการณ์ทางไสยศาสตร์ นอกจากนี้ยังพบอุดมการณ์อื่นๆ เพิ่มเติมอีก 3 ประเภท ได้แก่ อุดมการณ์แห่งพุทธศาสนา อุดมการณ์วิทยาศาสตร์ และอุดมการณ์เรื่องความรัก

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าละครโทรทัศน์แนวผีได้พยายามแสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์ต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมไทย ลักษณะความสัมพันธ์ของแต่ละอุดมการณ์มีความเชื่อมโยงกันทั้งในแบบที่ขัดแย้งและส่งเสริมกัน โดยมีอุดมการณ์เรื่องความรักเป็นอุดมการณ์หลักของเรื่อง และใช้อุดมการณ์พุทธศาสนาเข้ามากำหนดคุณค่าเรื่องความรัก ด้วยการนำเสนอให้เห็นว่าความรักที่อยู่ในศีลธรรมและความถูกต้องเป็นสิ่งที่ดี และแม้ว่าในละครโทรทัศน์ได้ตอกย้ำความเชื่อที่ว่าไสยศาสตร์มีจริง แต่ในท้ายที่สุดพลังอำนาจของไสยศาสตร์ที่ชั่วร้ายย่อมตกเป็นรองและพ่ายแพ้ให้กับพลังอำนาจพุทธศาสนา แสดงให้เห็นว่าพุทธศาสนา คือ ความเชื่อที่สำคัญที่สุดของคนในสังคม ละครโทรทัศน์แนวผีจึงเป็นสื่อสำคัญในการนำเสนอความเป็นพุทธศาสนาออกมาสู่ผู้ชมอีกทางหนึ่งด้วย

อย่างไรก็ตามอุดมการณ์อื่นๆ ที่อยู่นอกเหนืออุดมการณ์พุทธศาสนา และอุดมการณ์ไสยศาสตร์ คืออุดมการณ์ศักดินา อุดมการณ์ทุนนิยม อุดมการณ์เรื่องคุณค่าของแต่ละเพศและความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อุดมการณ์ชาตินิยม อุดมการณ์เกี่ยวกับความรุนแรง อุดมการณ์วิทยาศาสตร์ และอุดมการณ์เรื่องความรัก เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า ตัวบททางวรรณกรรมเป็นตัวบททางวัฒนธรรมที่เต็มไปด้วยการให้ความหมาย และคุณค่าในเรื่องต่างๆ การนำเสนออุดมการณ์ที่หลากหลายยังคงอยู่ในสังคมไทย และอุดมการณ์เหล่านี้ยังคงอยู่ต่อไปตราบเท่าที่มีการผลิตซ้ำความหมายเหล่านั้นผ่านตัวบทและผ่านปฏิบัติการอื่นๆ ในสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2551). **สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐกิจศาสตร์การเมืองและสื่อการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2539). **สื่อสองวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- กำจร หลุยยะพงศ์. (2556). **ภาพยนตร์กับการประกอบสร้างสังคม: ผู้คน ประวัติศาสตร์ และชาติ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุลยา วิวิตเสวี. (2554). **ชาตินิยมในโลกไร้พรมแดน**. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- ขจร บุณนาค. (2554). ความขัดแย้ง VS ความรุนแรง. **วารสารนักวิชาการ**, 31(3), 136-144.
- ชาญชัย จงกมานนท์. (บรรณาธิการ). [ม.ป.ป.]. **บุโสมเผ้าทรัพย์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อุดมศึกษา.

- ชาญชัย จงกमानนท์. (บรรณาธิการ). [ม.ป.ป.]. รอยไหม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อุดมศึกษา.
- ชาญชัย จงกमानนท์. (บรรณาธิการ). [ม.ป.ป.]. วายุภักคมนตรี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
อุดมศึกษา.
- ชาญชัย จงกमानนท์. (บรรณาธิการ). [ม.ป.ป.]. สถาปนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อุดมศึกษา.
- ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์. (2545). บทบาทและสถานภาพของผู้หญิงกับการเมือง
ในประวัติศาสตร์สังคมไทย. ศิลปวัฒนธรรม, 23(7), 62-70.
- เดอะเกรย์โอโมนั้น. (2555). บ่วง 2 ตอนที่ 2 Epi2 12 เมษายน 2555 (Full
Episode). ค้นเมื่อ 15 มกราคม 2557, จาก [http://www.youtube.com/
watch?v=ipQ1GfcG73g](http://www.youtube.com/watch?v=ipQ1GfcG73g)
- เดอะเกรย์โอโมนั้น. (2555). บ่วง 10 ตอนที่ 10 Epi10 10 พฤษภาคม 2555
(Full Episode). ค้นเมื่อ 16 มกราคม 2557, จาก [http://www.youtube.
com/watch?v=wr4dilTMb7o](http://www.youtube.com/watch?v=wr4dilTMb7o)
- นันทวุฒิ พิพัฒน์เสรีธรรม. (2550). การแสวงหากำไรของธุรกิจกับระบบทุนนิยม
อุปถัมภ์ในประเทศไทย: กรณีศึกษากลุ่มธุรกิจตระกูลชินวัตร. กรุงเทพฯ:
สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พงศธร พิพิธพร. (บรรณาธิการ). [ม.ป.ป.]. ปางเสนาหา. กรุงเทพฯ: แอนนิเมทปริ้นท์
แอนด์ดีไซน์.
- พงศธร พิพิธพร. (บรรณาธิการ). [ม.ป.ป.]. ปีก้าวนางหงส์. กรุงเทพฯ: แอนนิเมท
ปริ้นท์แอนด์ดีไซน์.
- พงศธร พิพิธพร. (บรรณาธิการ). [ม.ป.ป.]. ภูตแม่น้ำโขง. กรุงเทพฯ: แอนนิเมทปริ้นท์
แอนด์ดีไซน์.
- พงศธร พิพิธพร. (บรรณาธิการ). [ม.ป.ป.]. มือนาง. กรุงเทพฯ: แอนนิเมทปริ้นท์
แอนด์ดีไซน์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- วนิดา ขำเขียว. (2550). ไสยศาสตร์เป็นที่พึ่งของคนในสังคมไทยจริงหรือ. วารสาร
มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 29(1), 21-32.
- สมสุข หินวิมาน. (2544). ดูหนังดูละคร แล้วย้อนดู 'ผี'. นิเทศศาสตร์ปริทัศน์, 5(3), 45-65.
- สุกัญญา สุระโส. (บรรณาธิการ). [ม.ป.ป.]. บ่วง. กรุงเทพฯ: เอ็นเคกรุ๊ปพับลิชชิง.
- Storey, J. (2009). Cultural theory and popular culture: Introduction.
5th ed. Harlow: Longman.